

Un personatge secundari

Autoria: Joyce Carol Oates

Títol: *Gent de diners*

Traducció de Núria Busquet Molist

Editorial: Lleonard Muntaner, Palma, 2025

323 pàgines

La col·lecció Artificium de Lleonard Muntaner aplega alguns dels noms imprescindibles de la literatura del segle XX (i no sols): Mircea Cartărescu, Pier Paolo Passolini, Sophia de Mello, Anna Murià o Antònia Vicens, per citar-ne alguns. L'any passat, l'editorial mallorquina va abordar un repte de primer ordre: publicar les quatre novel·les de la tetralogia *Wonderland*, de l'escriptora nord-americana Joyce Carol Oates, una de les candidates freqüents al Nobel i, en tot cas, una autora d'un nivell descomunal. Una de les poques a qui aplicar-li l'adjectiu prolífica (és autora de prop d'una cinquantena d'obres, que inclou novel·les, relats, assajos, teatre...) no significa en absolut superficial o fet a cuitacorrents. I encara poc traduïda al català.

El quartet *Wonderland* el formen quatre novel·les independents, escrites en la segona meitat de la dècada dels seixanta, i unides per un propòsit explícit: disseccionar les misèries de la societat dels Estats Units, la crisi del somni americà que es va fer ben explícita en els anys de la contracultura i del moviment contra la guerra. Així, en 2024, es va publicar *Un jardí de delícies terrenals* i ara veu la llum el segon lliurament: *Gent de*

diners. I el propòsit és seguir, els anys successius, amb la publicació d'*Ells* i *El país de les meravelles*, les dues obres que resten. Sempre amb la traducció més que eficient de Núria Busquet Molist.

El protagonista de *Gent de diners*, i narrador en primera persona, és Richard Everett, el fill obès d'un matrimoni singular entre Elwood, un home de negocis "sorollós, fanfarró, patètic, atractiu", segons el fill, i Natashya Romanov, presumpta descendent d'aristòcrates russos emigrats quan la Revolució Soviètica (en realitat, filla d'una família treballadora del nord de Nova York), novel·lista glamurosa, capriciosa i superficial, i preocupada només per ella mateixa. Una família que ofereix festes al veïnat de casa bona del barri on es mostren com un matrimoni exemplar, enamorat i feliç, amb criada a casa i col·legi exclusiu per al fill. Un món d'oripells, cadillacs grocs, diners i capricis. Però a Oates, no li interessa la superfície, sinó tot allò que podem descobrir si alcem les vores de la catifa. I el que descobrim és un home de negocis que no se sap ben bé què fa, un pare que, tot i que quan no té més remei s'esforça per estar a la vora del fill, no en té cap traça; i una dona que no ha sabut assumir la maternitat, ni tampoc el matrimoni, que ha de jugar dos rols sovint contradictoris: el femení més clàssic, com a esposa d'una família benestant, i alhora fer-se valdre en el món masculí del mercat literari. Un doble paper que potser està en l'origen de l'actitud errant de la Natashya, a qui no costa abandonar l'home i el fill quan troba incentius més interessants, però que, quan hi és a la vora, tampoc és capaç d'establir una connexió emocional ni amb un ni amb l'altre. En aquest sentit, val a pena citar el capítol 3, on Oates narra el moment en què la família va a veure amb l'agent de la immobiliària la primera de les cases on transcorre la novel·la, i que hauran d'abandonar quan Richard provoqui un incident greu en el col·legi on està matriculat que li suposarà l'expulsió. Una visita que provocarà una discussió entre els pares de Richard, on cadascú ja mostra de manera oberta els trets principals del seu caràcter. Un capítol magistralment ben escrit.

Abans d'arribar-hi, però, Oates ja ens ofereix un inici fulgurant: "Vaig ser un assassí infantil", escriu, així, de primeres, el narrador. I, a continuació, i a manera de contrapunt, el relat s'endinsa en dos capítols aparentment desconcertants, en el primer dels quals el narrador analitza amb detall la frase inicial i, en el segon, fa una curta referència als precedents: és a dir, a altres assassins infantils que han actuat abans del narrador. Són

dos capítols singulars, estranys, però que ens serveixen per a capir perfectament la personalitat trastornada del narrador, un nen que té la sensació que no importa a ningú: ni al seu pare, que no sap ben bé què fer amb ell, ni, sobretot, a la seua mare, per qui Richard sent una devoció implacable, però a qui la mare no té cap inconvenient a deixar de costat, ara sí, ara també. Un personatge que se sap secundari i que trobarà en la violència l'única manera d'esdevenir protagonista.

Gent de diners, doncs, ens ofereix un retrat descarnat de les classes altes dels Estats Units, famílies on l'aparença és més valuosa que la pròpia realitat, un àmbit dominat pel cinisme i la hipocresia, un caldo de cultiu immillorable per generar individus trastornats, mancats d'afecte, que no és estrany que vagen covant la seua desgràcia fins que no poden més i ho fan esclatar tot. Un relat escrit amb l'estil despullat de Joyce Carol Oates, que fuig de qualsevol ornamentació formal innecessària per centrar-se en la dissecció dels caràcters dels personatges. I, per extensió, en la d'una societat aparentment pròspera, però que mostra, al seu interior, els símptomes irrefutables d'una malaltia probablement incurable. Una lectura absorbent, en tot cas, i a l'alçada de les millors obres de l'autora nord-americana.

Vicent Usó